

Sağlam diş, sağlam orqanizm deməkdir

Bu gün dünya əhalisinin böyük qismi diş və diş əti xəstəliklərindən əziyyət çəkir. İnsanların böyük əksəriyyəti dişlərə düzgün şəkildə qulluq qaydasından xə-

bərsizdir. Halbuki sağlam orqanizmin olması üçün dişlər sağlam olmalıdır. Çünki dişlər vasitəsilə qidalar çey-nənilir, orqanizmə qəbul edilir. Yaxşı çeynənilməmiş

qidalar isə bəzi həzm siste-mi problemlərinə yol açar. Çürük dişlər ağızda qoxuya, diş və baş ağrısına, həzm problemlərinə səbəb olur.

Stomatologiyanın tarixi

ABŞ və Fransa alimləri tədqiqatlar zamanı qədim stomatoloqların hələ 9 min il əvvəl ilk bormasının prototipindən istifadə etdiklərini aşkar ediblər. Pakistanın Bəlucistan əyalətində tapılan bizim eradan əvvəl VI-IV əsrlərdə yaşamış insan qalıqlarını tədqiq edərkən onların bəzi dişlərində 1-3 millimetr diametrdə və 3,5

millimetrdə qədər dərinlikdə dəşiklər aşkar edilib. Həmin fakt stomatologiyanın qədimliyinin sübutudur və maraqlıdır ki, açılan dəşiklərdən biri çənənin iç tərəfindən olub.

Azərbaycanda diş həkimlərinin ilk təşkilatı 1871-ci ildə Bakıda yaradılıb. 1919-cu ildə Bakı Dövlət Universitetində açılan tibb fakültəsində tələbələr diş xəstəliklərini öyrənməyə

başlayıblar. 1930-cu ildə yaradılmış Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun müalicə-profilaktika fakültəsinin verdiyi ixtisaslara stomatologiya ixtisası da daxil edilib. Stomatologiya fakültəsi sərbəst fakültə kimi 1954-cü ildə yaradılıb. 1977-ci ildə uşaq stomatologiyası kafedrası açılıb. 2002-ci ildən Azərbaycan Tibb Universitetinin Stomatoloji Klinikası fəaliyyət göstərir.

Diş sağlamlığımızı necə qoruyaq?

Sualımızı cavablandıran həkim-stomatoloq Elvin Cabbarov “Yeni Azərbaycan”a açıqlamasında bildirib ki, əvvəla, ağız və diş sağlamlığını qorumaq üçün 6 ayda bir müntəzəm olaraq diş həkimi müayinəsində olmalıyıq: “Diş çürüməsinin qarşısını almaq üçün əsas qaydalar suda ki-fayət qədər flüor olması, dişlərinizi müntəzəm olaraq fırçalamaq, diş ipindən istifadə etmək, həddindən artıq şirən və şəkərli qidalardan mümkün olduğu qədər uzaq durmaq, yeməkdən sonra dişlərinizi fırçalamadır. Dişlərin fırçalanması və müntəzəm diş həkimi müayinəsi də diş əti xəstəliklərinin qarşısının alınmasında mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Həddindən artıq turş və şəkərli qidalar mikroorqanizmlərin təsirini artırır. Bununla yanaşı, dişləri sərt qabıqlı məhsulları məsələn, fındıq, qoz və s. sındırmaq üçün istifadə etməmək olmaz. Qabıqlı qidalar dişlə parçalanmamalıdır. Bunlar diş minasının çatlamasına səbəb olur və diş minasının qoruyucu təsiri yox olur. Nəticədə bakteriyalar dişə nüfuz edir, gələcəkdə dişlə bağlı bir sıra fəsadlara gətirib çıxarır”.

lərlə təmizlənməlidir. Fırçalama prosesi bu şəkildə dayandırılmalıdır.

Bundan əlavə daha effektiv şəkildə fırçalamaq üçün həkimin tövsiyə etdiyi sərtliyə malik diş fırçası istifadə etmək lazımdır. Çox məcun istifadə etmək ağızdakı tərəvəti artırır, beləliklə, dişlər tam təmizlənmədən fırçalama prosesinin dayandırılmasına səbəb olur. Bu, effektiv təmizləmənin qarşısını alır. Fırçalama heç vaxt sağdan sola üfüqi şəkildə aparılmamalıdır. Hori-zontal fırçalama diş minasını aşındırır, həssaslığı artırır, dişlərin rənginin dəyişməsinə səbəb olur və diş ətəlinin geri çəkilməsinə səbəb olur. Başqa sözlə desək, diş

fırçası düzgün istifadə edilmədikdə, zamanla bədənin ən sərt toxuması olan diş minasını zədələyə bilər”.

talogiya dünya standartlarına uyğundur. Əvvəllər xəstələrin itirilmiş dişlərini çıxmayan pro-tezlərlə əvəz

edirdik, bunun da bir çox diskomfort tərəfləri var. Amma implantla bərpa olunan dişlər pasiyentə rahatlıq verir”.

E.Cabbarov vurğulayıb ki, stomatologiyada inkişaf edən digər sahə estetik stomatologiyadır. Bura vinirlər, zirkonium qapaqlar daxildir: “Bir həkim olaraq məsləhət görərdim ki, pasiyentlər bu prosedura ehtiyac olsa, müraciət etsinlər. Adətən ana dişlərini vinirlər, zirkonium və metal-keramik qapaqlarla əvəz edirlər. Ancaq göstəriş varsa, dişin ən azı üçdə ikisi itirilibsə, bu proseduru etmək lazımdır”.

Ən çox tələbat implantlardır

Həkim qeyd edib ki, bu gün stomatologiyada ən çox tələbat implantologiyadır. Onun sözlərinə görə, bu sahə ölkəmizdə yüksək inkişaf edib: “Adətən Avropa və Cənubi Koreya implantlarına müraciət edirik. İmplantlar itirilmiş dişləri əvəz edir. Əlbəttə ki, implant qoymaq üçün pasiyent müayinə göstəriş olmalıdır. Bu prosedur işimizin 95, hətta bir az artıq faizini təşkil edir. Ölkəmizdə implan-

Gündə 2 dəfə...

Stomatoloq dişlərə düzgün qulluq barədə də danışdı: “Dişlərə gündə 2 dəfə qulluq etmək vacibdir - səhər yeməyindən sonra və

axşam yatmadan əvvəl. Son illər dünya əhalisinin 92 faizi paradantoloji, yəni diş əti xəstəliklərindən əziyyət çəkir. Ona görə də vaxtında həkimə müraciət etmək lazımdır”.

Yeganə BAYRAMOVA

Vaxtında müraciət edilməlidir!

Stomatoloq bildirib ki, pasiyentlər həkimə ən azı ildə iki dəfə müraciət etməlidirlər, yalnız dişləri ağrıtanda yox: “Məsələn, dişlərdə kariyəsləşməyə başlayanda dişin sinirini çıxartmadan, kariyerası təmizləyib plomb qoya bilirik. Bu zaman diş itirilmir. Lakin bəzən insanların diş ağrıları olur, sonra ağrılar kəsir və elə bilirlər ki, daha ağrımayacaq. Beləliklə, diş irinləyir, çirk edir və son məqamda həkimə gedirlər”.